

Kansliavdelningen

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Tfn: 08-508 25 016

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2006-02-21

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
2006-03-21
DNR 106-0024/2006

Till
Socialtjänstnämnden

Översyn av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet

Svar på remiss
(1 bilaga)

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

Förvaltningen anser att den översyn som gjorts av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet behandlar viktiga frågor om dessa verksamheter. I huvudsak delar förvaltningen de bedömningar som framförs i rapporten om vad som är problem- och utvecklingsområden. Förvaltningen kommenterar i tjänsteutlåtandet de områden och förslag till åtgärder som berör socialtjänsten. Synpunkterna gäller framför allt ESS-gymnasiet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande överlämnat rapporten "Översyn av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet", rapporten bilägges tjänsteutlåtandet. Remisstiden går ut den 24 mars 2006.

I samband med SPO del 2 (SPO – utredningen om Stadens Politiska Organisation) gav kommunfullmäktige stadsledningskontoret i uppdrag att genomföra dels en översyn av S:t Örjans skolor, dels en översyn av ESS-skolorna (elevstöd, socialtjänst och sjukhus), numera ESS-gymnasiet. Syftet var att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna vad gäller elevernas skolgång inom S:t Örjan samt mellan utbildningsnämnden, socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna vad gäller skolgång för elever inom ESS-gymnasiet.

De båda uppdragen har sammanförts till en gemensam utredning som genomförts av utbildningsförvaltningen. En referensgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningar, stadsledningskontoret, utbildningsförvaltningen och socialtjänstförvaltningen har följt utredningsarbetet. Slutrapporten har överlämnats till kommunstyrelsen.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med kundorienterade verksamheter.

S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet

S:t Örjans skolor

S:t Örjans skolor är en intäktsfinansierad resultatenhet inom utbildningsförvaltningens uppdragsavdelning. S:t Örjan riktar sig till grundskoleelever i behov av särskilt stöd. Rektorsområdet råder själva över vilka elever som tas emot, elevantal i grupperna etc. Stadsdelsnämnden/skolan i hemkommunen beslutar om placering. Eleverna skrivs därefter in i S:t Örjans rektorsområde.

ESS-gymnasiet

ESS-gymnasiet är liksom stadens gymnasieenheter och vuxenutbildningsenheter en resultatenhet inom utbildningsförvaltningens utbildningsavdelning. ESS-gymnasiet erbjuder anpassad undervisning till elever på HVB-institutioner (HVB – hem för vård eller boende), mellanvårdsalternativ (dagverksamhet) eller sjukhus i Stockholm. ESS-gymnasiet har begränsat inflytande över vilka elever som skolan ska undervisa då det är socialtjänsten, polisen eller landstinget som placerar eleverna. Rektorsområdet riktar sig främst till gymnasieelever och i viss mån grundskoleelever från 13 år.

Remissen i sammanfattning

Huvudfrågan i SPO-utredningens slutrapport när det gäller S:t Örjans skolor, berörde ansvarsfördelningen mellan S:t Örjans rektor och lokal grundskolerek-

tor dvs. den skola som köper tjänster av S:t Örjan. Vem är det som är ansvarig för den enskilde eleven och dess skolgång?

När det gäller ESS-skolorna (som numera kallas ESS-gymnasiet) var huvudfrågan i SPO-utredningen, att uppföljnings- och utvärderingsansvaret när det gäller skolgången för elever i HVB-hem och mellanvård är otydligt. SPO-utredningen konstaterar vidare att det inte finns någon samlad bild av den verksamhet som staden bedriver för dessa elever/ungdomar och hur den samlade måluppfyllelsen är.

I rapporten konstateras när det gäller S:t Örjans skolor att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen mellan stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden som en följd av att S:t Örjan är ett rektorsområde. Ansvarsfrågan blir tydligare om S:t Örjan istället leds av en chef.

Vidare konstateras i rapporten att det inte finns någon samlad bild av skolverksamheten för institutionsplacerade gymnasieungdomar. Uppföljning av skolgången saknas helt för de gymnasieelever som är placerade i de 17 institutioner inom staden som inte samarbetar med ESS-gymnasiet. Det finns även stora brister i ESS-gymnasiets uppföljning av elevernas skolgång. Däremot är inte ansvarsfrågan otydlig. Det är ESS-gymnasiet som har uppföljningsansvaret för skolgången.

I de kataloger som socialsekreterarna har att tillgå när de ska välja lämpligt behandlingshem för en ungdom framgår inte om, hur och i vilken utsträckning skolgången ordnas. Det är troligt att socialsekreterare väljer behandlingshem utan att lägga större vikt vid kvaliteten i skolgången.

Det finns även brister i samarbetet inom stadsdelsförvaltningarna mellan skola och socialtjänst inför placering av grundskoleelever i institutioner och i uppföljning av elevernas skolgång.

Rapporten avslutas med förslag på åtgärder för S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att den översyn som gjorts av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet behandlar viktiga frågor om dessa verksamheter. I huvudsak delar förvaltningen de bedömningar som framförs i rapporten om vad som är problem- och utvecklingsområden. Förvaltningen kommenterar nedan de områden och förslag till åtgärder som berör socialtjänsten. Synpunkterna gäller framför allt ESS-gymnasiet.

Förvaltningen delar uppfattningen som framförs i rapporten att ESS-gymnasiet brister i uppföljningen av skolgången. Förslaget är bra att ge ESS-gymnasiet i

uppdrag att prioritera och förbättra uppföljningen av skolgången för samtliga elever som de har uppföljningsansvar för.

Socialtjänstförvaltningen har för stadens räkning upphandlat dygnetrunt-, mellan- och öppenvård för barn, ungdomar och familjer. I det upphandlade utbudet finns möjlighet att placera barn och ungdomar i institutioner som är anpassade till de behov av skola och undervisning som den speciella situationen kräver. Skolgång kan ordnas på följande sätt.

- En normaliserad skolgång i vanlig skola/klass med ett komplett program samt möjlighet till undervisning i lokala skolor i liten och anpassad grupp. Ibland samarbetar man med Komvux för att kunna erbjuda ett komplett gymnasieprogram för lite äldre ungdomar.
- Friskolor med möjlighet att arbeta individuellt med elever som har olika funktionshinder i form av neuropsykiatriska diagnoser såväl som elever som missat skolgång på grund av skolk och andra psykosociala skäl samt elever med koncentrationssvårigheter och låg inlärningsförmåga.
- Skolundervisning på institutionen av behöriga lärare. Då är eleven oftast inskriven i sin hemskola. Undervisning sker oftast endast i kärnämnen.

I rapporten framförs antagandet att socialsekreterare väljer behandlingshem utan att lägga större vikt vid kvaliteten på skolgången. Detta stämmer inte med förvaltningens erfarenheter. De handläggare som konsulterar förvaltningen om upphandlade institutioner förhör sig alltid mycket noga om skoldelen i behandlingen och har emellanåt en högre ambitionsnivå med skolarbetet än vad barnet/ungdomen har eller klarar av.

I katalogen över Stockholms stads samlade utbud av dygnetrunt-, mellan och öppenvård för barn, ungdomar och familjer finns skolbeskrivningar som är mer eller mindre omfattande i anslutning till beskrivningen av de olika vårdalternativen. Förvaltningen delar uppfattningen att det är en viktig fråga hur skolgången kan ordnas och att det tydligt framgår i katalogen. Beskrivningarna av skolan i katalogen har brister, de kan utvecklas och bli mycket bättre. Institutionerna har också egna hemsidor på Internet och broschyrer som utförligt beskriver såväl inriktningen på behandlingen som skolgången vid en placering på respektive institution.

Förvaltningen avråder från förslaget i rapporten att socialtjänstförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska genomföra nästa upphandling av behandlingshem gemensamt för att sätta mer fokus på utbildningsfrågor i kravspecifikationen. Socialtjänsten har primärt i uppdrag att tillhandahålla vård- och behandlingalternativ för barn och ungdomar medan utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ska tillhandahålla skola. Eftersom man har helt olika ansvarsområden är det mindre lämpligt att göra en gemensam upphandling. Däremot är det angeläget att socialtjänstförvaltningen och utbildningsförvaltningen utvecklar sitt samarbete vid upphandling av vård- och behandling för

barn och ungdomar för att skapa bättre förutsättningar för väl fungerande vård där skolan är en viktig del.

I rapporten påtalas att de elever som är inskrivna på behandlingshem, är de som får minst undervisning, dvs. de elever som har det socialt och pedagogiskt mycket besvärligt och tillhör en av socialtjänstens mest utsatta grupper. Vidare tas upp att det i en FoU-rapport av Monica Sonde, framgår att den forskning som finns på området pekar på att de institutioner som lägger stor vikt vid utbildning får bättre behandlingsresultat.

Förvaltningen delar denna uppfattning. HVB barn och ungdom har under en längre tid försökt att få fler undervisningstimmar och fler ämnen för de elever som är inskrivna på stadens behandlingshem. Utbildningsförvaltningen fokuserar i alltför hög grad enbart på kärnämnen. Det är mycket viktigt för barnens och ungdomarnas normalisering att de har möjlighet att få tillgång till fler ämnen. Det är också viktigt att lärarna har den kompetens som krävs för att arbeta med denna mycket krävande målgrupp. Det är positivt att det i rapporten konstateras att ESS-gymnasiet borde ta större ansvar för att driva att främst de skolpliktiga eleverna men även övriga ungdomar får mer undervisning i behandlingshemmen även om det skulle medföra högre kostnader än idag.

Antalet ämnen, undervisningstimmar samt att lärarna är behöriga och har kompetens på området råder HVB barn och ungdom inte över. Den slutsats som framförs i rapporten att det är viktigt för socialsekreterarna att kontrollera hur institutionen lägger upp arbetet måste nyanseras. Det är skolan/ utbildningsförvaltningen som lägger upp skolarbetet och ansvarar för detta, inte institutionen. Institutionens ansvar är att barnen och ungdomarna kommer till skolan och kan enligt överenskommelse med skolan medverka i undervisningssituationen och hjälpa till med att skapa ett positivt arbetsklimat.

HVB barn och ungdom har utarbetade kvalitetskriterier och åtaganden som redovisas för de som köper tjänsterna. Det skulle underlätta för vårdköparna att göra sina val om även S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet har sådana inom sitt ansvarsområde och som kan redovisas gemensamt för vårdköpare.

I rapporten föreslås att socialsekreterarna bör fortbildas i sambandet mellan bra skolgång och goda behandlingsresultat. Förvaltningen menar att en sådan fortbildning borde omfatta även S:t Örjans och ESS-gymnasiets lärare och behandlingspersonal på institutionerna för att nå en samsyn om detta. Det finns alltför mycket kvar av en kultur hos både skol- och behandlingspersonal med innebörd att barnens och ungdomarnas problem lägger hinder i vägen för att kunna tillgodogöra sig undervisning istället för att fokusera på att utveckla metoder i skola och behandling så att de får en bra skolgång.

Sammantaget anser förvaltningen att rapporten bör kunna ligga till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete inom såväl S:t Örjans skolor som ESS-gymnasiet i samverkan med socialtjänsten.

Bilaga

Rapporten "Översyn av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet"